

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**ДОСЛІДЖЕННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО
ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ПОЛЬЩІ**

Виконавець: здобувачка другого рівня
вищої освіти, групи м2ФС-з
Галузь знань 07 Управління та
адміністрування
Спеціальність 072 Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійна програма: «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Кочегарова Марина Василівна
Керівник: к.е.н., доцент Несторенко Т.П.

Запоріжжя – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП 9

РОЗДІЛ 1 СУТНІСТЬ СЕКТОРУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА 11

1.1. Визначення та класифікація підприємств 11

1.2. Характеристика малих і середніх підприємств 23

1.3. Значення сектору малих та середніх підприємств
для розвитку країни 26

РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ В ПОЛЬЩІ 28

2.1. Фінансування підприємства власним капіталом 28
2.2. Зовнішні джерела фінансування діяльності підприємства 39

РОЗДІЛ 3 ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ
ПІДПРИЄМСТВ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ У ДЕМБИЦЕ 59

3.1. Метод дослідження джерел фінансування діяльності
підприємств 59

3.2. Джерела фінансування малого та середнього підприємництва
в місцевому розрізі 62

ВИСНОВКИ 80

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ 82

ВСТУП

Сектор малого та середнього підприємництва (МСП) є важливою складовою економіки будь-якої країни, сприяючи сталому економічному розвитку, забезпечуючи робочі місця та підтримуючи інноваційні процеси. У сучасних умовах глобальної конкуренції МСП стають не лише рушійною силою економічного зростання, але й ключовим фактором адаптації національної економіки до змін ринкового середовища. Особливості функціонування цього сектору, різноманітність його класифікації та важливість для країни є актуальними темами досліджень, які дозволяють зрозуміти основні тенденції та виклики, що стоять перед малими та середніми підприємствами.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю забезпечення стійкого розвитку підприємств МСП шляхом ефективного фінансування, що є одним із найважливіших питань для власників і керівників підприємств. Незалежність, гнучкість та адаптивність цього сектору значною мірою залежать від доступності джерел фінансування, як внутрішніх, так і зовнішніх, та їхньої здатності швидко й ефективно використовувати наявні ресурси для досягнення стратегічних цілей.

Перший розділ дослідження присвячено аналізу сутності сектору малого та середнього підприємництва, його визначенню та класифікації. Розглянуто специфічні риси, за якими малі та середні підприємства відрізняються від великих, та їхні ключові характеристики, що дозволяють підприємствам гнучко реагувати на ринкові зміни та вимоги. Також особливу увагу приділено значенню МСП для економіки, їх впливу на регіональний та національний розвиток, роль у створенні робочих місць та підтримці інновацій.

Другий розділ зосереджений на питаннях фінансування МСП, що охоплює власні та зовнішні джерела. Власний капітал є однією з основ фінансової стабільності підприємств, забезпечуючи їм незалежність та

можливість розвитку. Однак для реалізації масштабніших проєктів часто необхідно залучати зовнішні фінансові ресурси, що можуть включати банківські кредити, інвестиції та фінансування з боку державних і міжнародних програм.

Третій розділ містить прикладне дослідження джерел фінансування підприємств, що працюють у місті Дембице, де аналізуються методи залучення капіталу місцевими підприємствами, їхня ефективність та особливості доступу до фінансових ресурсів. На основі досліджень і проведеного аналізу зроблено висновки щодо найбільш ефективних шляхів фінансування для представників місцевого МСП.

Метою роботи є дослідження ключових аспектів функціонування та фінансування сектору малого та середнього підприємництва, з акцентом на аналізі фінансових джерел і методів, що забезпечують стійкий розвиток та конкурентоспроможність підприємств у регіоні.

Об'єктом дослідження є мале та середнє підприємництво (МСП) як окремий сектор економіки, який відіграє значну роль у розвитку економічної системи, формуванні ринку праці, забезпеченні стабільності регіонів, та залученні інвестицій.

Предметом дослідження є особливості фінансування малого та середнього підприємництва, зокрема власним та зовнішнім капіталом.

Дослідження також охоплює методи і джерела залучення фінансових ресурсів для розвитку підприємств на прикладі місцевих компаній, що працюють у польському місті Дембице.

При написанні дипломної роботи використовувалася література з бухгалтерського обліку, корпоративних фінансів та підприємництва.

ВИСНОВКИ

Сектор малих та середніх підприємств є найбільшим і найшвидше розвивається сегментом економіки. Це місце роботи для багатьох осіб, а також важлива складова у формуванні валового внутрішнього продукту (ВВП). Завдяки високій конкуренції, малі та середні підприємства значно стимулюють ринковий механізм і сприяють інноваціям.

Підприємство з сектора МСП, як і будь-яка інша одиниця, повинно приймати рішення щодо фінансування своєї діяльності. Існує багато форм фінансування, кожна з яких має свої переваги, а також недоліки. Вибір, який роблять підприємці, безпосередньо впливає на економічні результати підприємства, а іноді й на його виживання на ринку.

Робота, поділена на три розділи, спочатку зосереджується на обговоренні важливих питань, пов'язаних з підприємствами, зокрема щодо джерел фінансування, а потім переходить до представлення результатів власних досліджень щодо джерел фінансування вибраних дембицьких підприємств.

Проведення опитування серед дембицьких підприємців дозволило визначити їхню обізнаність щодо джерел фінансування, використовувані форми, а також наблизити плани, пов'язані з фінансуванням діяльності. Дослідження також дало змогу ідентифікувати найбільші бар'єри при прийнятті рішень щодо фінансування підприємств. Тривожним результатом стало те, що багато з опитаних підприємців не мають належних знань про багато джерел фінансування. Як внутрішнє фінансування високими ризиками, так і зовнішнє фінансування через державні гарантії часто є незнайомим процесом для власників підприємств.

Крім того, багато підприємців отримують інформацію щодо можливих форм фінансування з Інтернету. Однак є й позитивний момент: половина опитаних бере участь у зустрічах для підприємців, які надають їм надійну інформацію.

Іншим висновком з власних анкетних досліджень є те, що підприємці з Дембице одноставно вказали, що важливим фактором, який впливає на рішення щодо вибору джерела фінансування, є фінансові питання – тобто вони здійснюють обчислення доцільності різних форм фінансування. Їхні рішення найчастіше базуються на величині зборів та комісій. Однак, крім економічних розрахунків, важливим є рівень складності отримання певного виду фінансування: частина джерел фінансування не використовується не через те, що вони занадто дорогі, а тому, що їхнє отримання пов'язане з дуже складною процедурою.

Популярні форми фінансування, такі як амортизаційні відрахування, банківські кредити та лізинг, були визначені як не лише відносно дешеві, але й добре доступні для підприємств сектору малих і середніх підприємств. Позитивно також була оцінена державна допомога у вигляді дотацій та субвенцій.

Що стосується таких форм фінансування, як венчурний капітал, ангели бізнесу чи державні гарантії, відсутність знань про ці джерела фінансування призвела до відсутності думок щодо їх доступності.

Результати анкет показали також, що в найближчому майбутньому ймовірно не зміняться уподобання опитаних підприємців, і найпопулярнішими формами зовнішнього фінансування залишатимуться банківські кредити та лізинг.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Адамів М.Є. Конкурентоспроможність ЄС: діагностика та стратегія. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2020. URL: <https://griml.com/MFNWZ>
2. Андрос С.В. Факторинг як інструмент короткотермінового фінансування та продукт банківського кредитування аграрних підприємств в умовах повоєнного розвитку України. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2024. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2024/No2/5.pdf>.
3. Аніловська Г. Я., Висоцька І. Б., Горалько О. В., Сорока Р. С., Марушко Н. С., Козій І. С. Фінанси підприємств, Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2018. URL: <https://griml.com/QpLqH>
4. Безрукова Н. В., Семенець В. В., Міжнародний франчайзинг як форма освоєння світових ринків: особливості розвитку та вплив на світовий валовий продукт, Економічний простір, 2016. URL: <https://griml.com/oml2d>
5. Васка В.М. Значення факторингу для підприємств як особливої фінансової послуги в Україні. ВісникБуковинськоїдержавноїфінансовоїакадемії. 2011.
6. Величко В. В., Економіка і фінанси підприємства. ХНУМГ ім.О.М.Бекетова. Харків, 2015. URL: <https://griml.com/vKhaS>
7. Верхоглядова Н. І., Шило В. П., Ільїна С. Б., Кисла В. І., Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. «Центр учбової літератури». Київ, 2010. URL: <https://griml.com/UZjXr>
8. Воронич К. М., Міжнародний досвід організації малого бізнесу та можливість його впровадження в Україні. Науковий вісник НЛТУ України. 2011.
9. Донець Л.І., Романенко Н.Г., Основи підприємництва. ДонНУЕТ. Київ. 2006. URL: <https://griml.com/yIM9D>

10. Дяковський Д. А. Сучасне правове регулювання діяльності акціонерних товариств в Україні, 2009. URL: <https://griml.com/QfQzv>
11. Економіка підприємства. під заг. ред. Ковальської, Кривов'язюка. Видавничий дім «Кондор». Київ, 2020. URL: <https://griml.com/rz5xw>
12. Еш С. М., Фінансовий ринок. Центр учбової літератури. Київ. 2009. URL: <https://griml.com/sjCKf>
13. Єршова О. О., Гончаренко І. М., Сучасні моделі управління розвитком бізнесу: сутність, види, інноваційні бізнес-моделі. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2022. URL: <https://griml.com/iVLna>
14. Жирко С.О. Проблеми розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. URL: <https://griml.com/t9suh>
15. Жорнокуй Ю. М., Венчурний капітал як основне джерело інвестицій малих та середніх інноваційних підприємств. Збірник наукових праць НДІПЗІРНАПрН України. Харків, 2020. URL: <https://griml.com/OLQMX>
16. Зайцева І. Ю., Фінансовий менеджмент. УДУЗТ. Харків, 2018. URL: https://document.kdu.edu.ua/info_zab/072_1338.pdf.
17. Калініченко Л., Кобзистий С. Актуальні проблеми фінансування підприємств малого та середнього бізнесу в сучасних умовах Економічний форум. 2013.
18. Кісіль З. Р. Основи управління. Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2021. URL: <https://griml.com/g7Zt7>
19. Кулаков В. Товариство з обмеженою відповідальністю як підприємницьке товариство. Цивільне право і процес. 2019.
20. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: Монографія. URL: <https://griml.com/vWvTg>
21. Лапіна І. С. Гончаренко О. М., Фінансовий менеджмент. Видавництво «Атлант». Одеса 2016. URL: <https://griml.com/WOrl7>

22. Ларіонова К., Капінос Г. Механізм управління капіталом підприємства. Modeling the development of the economic systems. 2021. URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/download/230/207/513>.
23. Леонова Б. І., Островська О. А., Круш В. В. Підвищення стійкості фінансового стану суб'єктів малого бізнесу. Економіка та суспільство. 2023. URL: <https://griml.com/Aok0G>
24. Лойко В.В., Макаровська Т.П., Економіка підприємства. Київ КНУТД 2015. URL: <https://griml.com/m2R8Y>
25. Ломачинська І.А. Формування джерел фінансового забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2012.
26. Осьмірко І.В. Система фінансового забезпечення інноваційного розвитку: поняття, структура та принципи функціонування. Бізнес Інформ: міжнар. наук. екон. журнал. 2012.
27. Решитнякова А. В., Щербань О. Д. Управління фінансовою стійкістю підприємства. 2016.
28. Романчук К.В., Кирій І.О. Операції франчайзингу: європейський досвід та українські реалії. Ефективна економіка. 2016.
29. Панфілова Я. О., Інноваційна діяльність малих і середніх підприємств: макро- та мезорівень. Економіка та суспільство. 2021. URL: <https://griml.com/BOaEA>
30. Скоробогатова Н. Є. Інвестування. НТУУ «КПІ». Київ, 2023. URL: <https://griml.com/95qnA>
31. Сова О.Ю. Теорія і практика використання лізингу на ринку фінансових послуг України, Стан та умови розвитку економіки в Україні: теорія, методологія, практика: колективна монографія, 2018. URL: <https://griml.com/1HFYh>
32. Устенко А. О., Система управління підприємством. Вісник Прикарпатського університету. Економіка. 2014. URL: <https://griml.com/jNck6>

33. Юрій Е.О., Ковальчук Н.О., Корпоративні фінанси. Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2017. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/POSIBNYK-KF.pdf.
34. Choroszczak J., Mikulec M. Pomoc publiczna a rozwój firmy. Szanse i zagrożenia, Wydawnictwo Poltext, Warszawa, 2022.
35. Czemieli-Grzybowska W. Rola pomocy publicznej w finansowaniu małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2023.
36. Dobaczewska A. Formy finansowania przedsiębiorców w świetle prawa pomocy publicznej, Wydawnictwo Difin, Warszawa, 2013.
37. Dowżycki A., Sobolewski H., Tłuchowski W. Restrukturyzacja, prywatyzacja i wycena przedsiębiorstwa, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań, 2024.
38. Kołosowska B. Finansowanie sektorów małych i średnich przedsiębiorstw poprzez rynek kapitałowy w Polsce, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa, 2023.
39. Michalski G. Płynność finansowa w małych i średnich przedsiębiorstwach, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2023.
40. Mleczarek A. Źródła zewnętrzne finansowania małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa, 2022.
41. Pruchnicka-Grabias I., Szelańska A. Finansowanie działalności gospodarczej w Polsce. Wybrane aspekty, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa, 2024.
42. Rogoda B. Fundusz pomocowy Unii Europejskiej wspierający przedsiębiorczość, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2009.
43. Ostrowska D. Źródła finansowania działalności i sprawność przedsiębiorstw działających w Polsce, Wydawnictwo Difin, Warszawa, 2024.
44. Szewc W., Zielen S. Leasing w świetle prawa cywilnego i podatkowego, Wydawnictwo Difin, Warszawa, 2006.
45. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. 1964 nr 16 poz. 93), stan prawny na 05.08.2016r.

46. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. 2000 nr 94 poz. 1037), stan prawny na 05.08.2016r.
47. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2004 nr 173 poz. 1807), stan prawny na 05.08.2016r.
48. Załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) 2007 z dnia 24-12-2007 r., stan prawny na 05.08.2016r.
49. Waniak-Michalak H. Wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw przez organizacje nie działające dla zysku, Wydawnictwo Difin, Warszawa, 2015.
50. Lemish K., Nestorenko T., & Tokarenko O. Interaction of Business and Education in Hospitality, Restaurant, and Catering Business in Ukraine. *Journal of Modern Economic Research*, 2021, 3(4), 5-20. URL: <https://cutt.ly/nKeRkJh>.
51. Nestorenko T., Tokarenko O., Kolmakova O. Entrepreneurship in Eastern Ukraine: development in the context of armed conflict and the Covid-19 pandemic. *International Relations 2021: Current issues of world economy and politics. Proceedings of scientific works from the 22nd International Scientific Conference 2nd – 3rd December 2021*, 510-517. URL: <https://cutt.ly/DHUw2WV>.
52. Ostenda A., Nestorenko T., Yemchenko I. The suburbanization process and quality of life. *Recent Advances in Information Technology, Tourism, Economics, Management and Agriculture. Conference Proceedings (part of ITEMMA conference collection). Third International Scientific Conference ITEMMA, 2019*, 235-240. <https://doi.org/10.31410/ITEMMA.2019.235>